

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора **Вакуленко Валентини Миколаївни** на дисертаційну роботу
Лун Фен «Формування політичної культури студентів в університетах КНР,
України та Франції (порівняльний аналіз)», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки

В умовах розбудови в Україні громадянського суспільства, здійснення радикальних і соціально-економічних змін в усіх сферах її життєдіяльності, активної інтеграції країни в європейський та міжнародний простір, що відбувається на тлі інтенсивного розвитку глобалізаційних процесів та водночас загострення проблем міжкультурної взаємодії та транскультурної комунікації, значно підвищуються вимоги до рівня сформованості політичної культури студентів вищої школи. Під час пошуку нових ефективних методів, форм, засобів здійснення роботи в зазначеному напрямі, оновлення її змісту відповідно до сучасних вимог доцільно звернутися до цінних наукових доробок з окресленої проблеми зарубіжних педагогів, адже творче використання сформульованих ними теоретичних ідей та осмислення накопиченого практичного досвіду дозволить значно підвищити ефективність процесу формування політичної культури студентів українських університетів. Зважаючи на це, обрана Лун Фен тема компаративістського дослідження є надзвичайно актуальною та відповідає на потреби розвитку педагогічної науки в Україні.

Нагальність дисертаційної роботи посилюється виявленими авторкою об'єктивно існуючими суперечностями, що мають місце в педагогічній теорії та практиці, зокрема між: потребою української держави в політично зрілих громадянах як необхідної передумови успішного вирішення політичних суперечностей і проблем різного масштабу та невисоким рівнем сформованості політичної культури населення в реальності; формулюванням китайськими та французькими науковцями педагогічно цінних ідей про

формування політичної культури у студентській молоді та недостатнім аналізом і осмисленням цих ідей у порівняльному плані українськими педагогами; наявністю ефективного досвіду формування вказаної культури у студентів китайських та французьких університетів та відсутністю науково-методичного забезпечення впровадження виявленого досвіду в освітній процес українських університетів.

Підтвердженням злободенності обраної проблеми дослідження є також її зв'язок із темою науково-дослідної роботи кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Розробка навчально-педагогічної системи формування духовної культури молоді як елемента здоров'язберігаючого освітнього простору» (РК № 0112U005891). Тему дослідження затверджено Вченою радою філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 4 від 23 жовтня 2015 року).

Аналіз змісту дисертації, автореферату та публікацій Лун Фен доводять достовірність і достатню обґрунтованість викладених у них результатів наукового пошуку. Зокрема, у строгому дотриманні логіки наукового пошуку авторкою коректно сформульовано науковий апарат дослідження. Визначені об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження повністю узгоджуються між собою та дозволяють скласти системне уявлення про обраний аспект наукового пошуку.

Репрезентативна джерельна база, що налічує 478 найменувань, із-поміж яких 317 — іноземними мовами, дала змогу визначити теоретичне підґрунтя досліджуваної проблеми та на цій основі розробити авторський підхід до вирішення порушеної проблеми. Наукові доробки авторки підкріплені належним рівнем теоретичних узагальнень.

Достовірність результатів дисертаційної роботи забезпечується використанням здобувачкою комплексу методів дослідження, що відповідають специфіці компаративістського дослідження, а також

позитивною оцінкою сформульованих авторкою наукових положень, висновків і рекомендацій у процесі їх апробації на науково-практичних конференціях різного рівня, їх впровадженні в освітній процес трьох університетів (Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди).

Слід відзначити, що дисертація має чітку й послідовну структуру, яка включає анотацію, вступ, 3 розділи, висновки до розділів та списки використаних у них джерел, загальні висновки та додатки. Так, у першому розділі — «Теоретичні питання формування політичної культури студентів в університетах КНР, України та Франції» — авторкою визначено ступінь наукової розробленості досліджуваної проблеми, з'ясовано витoki ідеї формування політичної культури особистості в стародавні часи на території Китаю, України та Франції, на основі опрацювання української, китайської та французької наукової літератури визначено суть, структуру та зміст політичної культури студентів. У другому розділі — «Досвід формування політичної культури студентів в університетах КНР, України та Франції» — визначено та схарактеризовано основні форми і методи формування зазначеної культури студентів університетів. У третьому розділі — «Перспективи творчого використання педагогічних доробок із формування політичної культури студентів університетів КНР та Франції в університетах України» — проаналізовано можливості використання зазначених доробок у вітчизняній вищій школі.

Висновки до розділів і загальні висновки логічно аргументовані, а їхній зміст свідчить про те, що дисертантка досягла поставленої мети дослідження та реалізувала визначені у вступі дисертації завдання.

Загальний обсяг роботи становить 252 сторінки друкованого тексту, обсяг основного тексту — 179 сторінок, що відповідає вимогам МОН

України до кандидатських дисертацій. Посилання в тексті наукової праці здійснено з дотриманням нормативних вимог.

Не викликає сумніву наукова новизна одержаних результатів дослідження. Серед найбільш істотних наукових результатів, що містяться в дисертації, слід відзначити такі:

1. З'ясовано ступінь наукової розробленості порушеної проблеми.
2. Розкрито теоретичні положення китайських, українських і французьких учених про формування політичної культури студентів університетів.
3. На основі аналізу й систематизації наукової літератури, зіставлення трактувань китайськими, українськими та французькими вченими визначено авторське визначення суті політичної культури, розкрито структуру та зміст цього особистісного феномена для студентів сучасних університетів.
4. Представлено результати порівняльного аналізу практики формування політичної культури студентів в університетах Франції, України та Китаю, зокрема виявлено загальні й особливі характеристики цих процесів.
5. Визначено перспективні напрями творчого використання педагогічно цінних теоретичних і практичних напрацювань китайських та французьких педагогів із формування політичної культури студентів в українських університетах.
6. З'ясовано витоки ідеї формування політичної культури особистості в Китаї, Україні та Франції.
7. Забезпечено подальший розвиток педагогічних ідей щодо форм, методів, засобів формування політичної культури студентів університетів.
8. До наукового обігу автором введено значну кількість (67) невідомих та маловідомих документів, окремих фактів, теоретичних

положень, пов'язаних із формуванням політичної культури студентів університетів.

Позитивним аспектом проведеного дослідження є також висока практична значущість його результатів. Зокрема, дані аналізу теоретичних ідей та узагальнення досвіду формування політичної культури студентів університетів КНР, України та Франції, сформульовані теоретичні положення та висновки можуть стати в нагоді для підвищення ефективності цього процесу у вищій школі України. Крім того, наукові напрацювання авторки дисертації можуть бути успішно використані в процесі викладання різних педагогічних дисциплін в українських університетах, під час укладання викладачами навчальних підручників і посібників, методичних рекомендацій, написання студентами магістерських робіт, у системі підвищення кваліфікації викладацьких кадрів.

Варто зауважити, що дисертація Лун Фен оформлена згідно з діючими вимогами, містить доречний понятійно-термінологічний аналіз, мова викладу характеризується науковим стилем викладання матеріалу, смисловою логікою та завершеністю. Результати дисертаційного дослідження подано в 9 публікаціях, із них 5 статей опубліковано в провідних фахових виданнях (із них 4 — одноосібні) України, 1 — у міжнародному періодичному виданні, 3 тез доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій. Автореферат повністю відповідає змістові дисертації та адекватно розкриває її основні положення.

Вирішуючи поставлені в роботі завдання, дисертантка продемонструвала глибоке й різнобічне осмислення досліджуваної проблеми. Загалом високо оцінюючи теоретичне та практичне значення проведеного дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження й побажання:

1. У вступі дисертації Лун Фен достатньо переконливо доведено актуальність обраної проблеми дослідження. Проте вважаємо, що виклад

актуальності треба було посилити наведенням авторських міркувань щодо того, чому для порівняльного аналізу теорії та практики формування політичної культури студентів обрано саме університети КНР, України та Франції.

2. У підрозділі 1.1 дисертації здобувачкою висвітлено ступінь наукової розробленості досліджуваної проблеми, а також проаналізовано нормативні документи, що регламентують процес формування політичної культури студентів університетів у КНР, Україні та Франції. На нашу думку, у сучасних умовах глобалізації суспільства варто було також схарактеризувати основні міжнародні документи, що пов'язані з порушеною проблемою.

3. У підрозділі 1.2 дисертантка представила результати глибокого аналізу підходів провідних китайських, українських та французьких науковців щодо визначення суті політичної культури, структури та змісту політичної культури студентів університетів. Водночас вважаємо, що наведений у цьому підрозділі термінологічний аналіз ключових понять слід було доповнити в дисертації більш розгорнутим аналізом теоретичних ідей провідних науковців КНР, України та Франції щодо комплексного вирішення самої проблеми формування політичної культури майбутніх фахівців у названих країнах.

4. У розділі 3 дисертації чітко визначено перспективи творчого використання педагогічних доробок із формування політичної культури студентів університетів КНР та Франції в університетах України. Представлена наукова праця значно б виграла, якби авторка більш поглиблено розкрила прикладний аспект використання цих доробок та сформулювала конкретні методичні рекомендації українським викладачам щодо підвищення ефективності зазначеного процесу.

5. У додатках дисертації на с. 141–250 представлено цікаві матеріали практичної спрямованості, зокрема фрагменти програм навчальних курсів, які читаються в університетах КНР, України та Франції, перелік

позааудиторних заходів, що сприяють формуванню політичної культури студентів університетів. Проте вважаємо, що в основному тексті дисертації доцільно було навести докладну характеристику та аналіз цих матеріалів.

Разом із цим зазначимо, що висловлені зауваження та побажання суттєво не зменшують загальну цінність дослідження Лун Фен, проведеного на належному науковому рівні. Результати наукового пошуку дисертантки, сформульовані нею висновки є вагомим внеском у розвиток теорії та практики порівняльної педагогіки.

На підставі викладеного визначено, що дисертація «Формування політичної культури студентів в університетах КНР, України та Франції (порівняльний аналіз)» є завершеною, самостійно виконаною науковою кваліфікаційною роботою, що має вагоме теоретичне і прикладне значення та відповідає пп. 9, 11–15 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., 567 від 27.07.2016 р., а її автор — Лун Фен — заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент —

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри адміністрування та управління освітою

Донецького обласного інституту післядипломної

педагогічної освіти

В. М. Вакуленко

Засвідчено
Попович

